

Jan Dědič*, Daniel Lála**, Jan Lasák***

SOUHLAS VALNÉ HROMADY S ROZDĚLENÍM PODÍLU VE SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÝM

General Meeting's Consent with a Division
of Business Share in Limited Liability Company

Abstrakt

Článek se zabývá nezbytností udělení souhlasu valné hromady s rozdělením podílu ve společnosti s ručením omezeným v různých situacích. Nejprve pojednává o potřebě udělení souhlasu valné hromady s rozdělením podílu v souvislosti s převodem nebo přechodem podílu. Ačkoliv zákon o obchodních korporacích vyžaduje souhlas valné hromady s rozdělením podílu v souvislosti s převodem nebo přechodem podílu, autoři dovozují, že takový souhlas je ze zákona třeba pouze v těch případech, kdy k rozdělení podílu v souvislosti s převodem nebo přechodem podílu dochází z vůle společníka. Navíc se domnívají, že úprava § 43 odst. 3 ZOK požadující souhlas valné hromady s rozdělením podílu je dispozitivní a společníci si tedy mohou

* Prof. JUDr. Jan Dědič, vysokoškolský pedagog, advokát a partner, Kocián Šolc Balaščík, advokátní kancelář, s. r. o., Praha / university professor, attorney-at-law and partner, Kocián Šolc Balaščík, advokátní kancelář, s. r. o., Prague, Czech Republic / E-mail: jdedic@ksb.cz / ORCID: 0000-0002-9693-4048

** JUDr. Bc. Daniel Lála, Ph.D., správa majetkových účastí, ČEZ, a. s., Praha / Subsidiaries' administration, ČEZ, a. s., Prague, Czech Republic / E-mail: daniel.lala@cez.cz
Názory autora vyjádřené v tomto článku jsou jeho osobními názory, nereprezentují stanovisko společnosti ČEZ, a. s. / The opinions of the author expressed in this article are his personal ones, they do not represent the position of ČEZ, a. s.

*** JUDr. Jan Lasák, Ph.D. LL.M., advokát a partner, Kocián Šolc Balaščík, advokátní kancelář, s. r. o., Praha; Katedra obchodního práva, Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno / attorney-at-law and partner, Kocián Šolc Balaščík, advokátní kancelář, s. r. o., Prague; Department of Commercial Law, Law Faculty, Masaryk University, Brno, Czech Republic / E-mail: jlacak@ksb.cz

ve společenské smlouvě sjednat, že souhlas valné hromady s rozdělením podílu není třeba, případně že souhlas s rozdělením podílu uděluje namísto valné hromady jiný orgán společnosti. Dále článek rozebírá, zda je udělení souhlasu valné hromady třeba v případě rozdělení podílu v rámci zrušení spoluvlastnictví či v řízení o pozůstalosti, kdy zůstavitel o podílu nepořídil pro případ smrti. Autoři přitom docházejí k závěru, že použití § 43 odst. 3 ZOK požadujícího souhlas valné hromady s rozdělením podílu je v těchto případech vyloučeno speciální úpravou vypořádání spoluvlastnictvím, resp. rozdělení pozůstalosti v občanském zákoníku, a souhlas valné hromady s rozdělením podílu se tedy v těchto případech nevyžaduje.

Klíčová slova

Podíl; rozdělení podílu; souhlas valné hromady; společnost s ručením omezeným.

Abstract

The article deals with a necessity of granting the general meeting's consent with a division of business share in limited liability company in various situations. First, it discusses a need of granting the general meeting's consent with a division of business share in connection with transfer or passing of business share. Although the Business Corporations Act requires the granting of the general meeting's consent with a division of business share in connection with transfer or passing of business share, the authors conclude that such a consent is required by law only in cases when the business share is being divided in connection with transfer or passing of business share at the shareholder's will. Additionally, they are of opinion that Section 43(3) of the Business Corporations Act, which requires granting the general meeting's consent with a division of business share, is non-mandatory and thus shareholders may in the articles of association conclude that the general meeting's consent with a division of business share is not necessary or that the consent shall be granted by another corporate body. Furthermore, the article discusses whether the general meeting's consent is required when a business share is being divided in connection with cancellation of co-ownership or during the inheritance proceeding when the testator did not dispose with a business share *mortis causa*. In this regard, the authors conclude that the application

of Section 43(3) of the Business Corporations Act, which requires granting the general meeting's consent with a division of business share, is excluded by special regulation of co-ownership's cancellation or division of the estate in the Civil Code, and thus the general meeting's consent with a division of business share is not required in these cases.

Keywords

Business Share; Division of Business Share; General Meeting's Consent; Limited Liability Company.

1 Úvod

Podíl ve společnosti s ručením omezeným je věc v právním smyslu, se kterou může její vlastník (společník) volně disponovat, nestanoví-li zákon či společenská smlouva nějaké omezení, případně některé dispozice nezákáže. Za podmínek stanovených zákonem či určených společenskou smlouvou tak může společník podíl například převést, zastavit či rozdělit. Právě rozdělení podílu, resp. požadavku na souhlas valné hromady s rozdělením podílu, je věnován tento článek.

Zákon o obchodních korporacích se rozdělení podílu ve společnosti s ručením omezeným věnuje pouze stručně v § 43 ZOK, a to v souvislosti s převodem a přechodem podílu, přičemž stanoví, že k rozdělení podílu je třeba souhlas valné hromady. Důvodů pro rozdělení podílu ve společnosti s ručením omezeným může být přitom celá řada. Typicky společník držící jeden podíl ve společnosti, který zamýšlí zůstat společníkem, má, resp. může mít zájem část podílu převést na jinou osobu, aby získal finanční prostředky na své jiné investiční projekty. Jiný společník (zpravidla vyššího věku) může usilovat o rozdělení podílu s odkládací podmínkou své smrti s tím, že příslušné části podílů případnou po jeho smrti jím určeným dědicům. Potřeba rozdělení podílu může nicméně vyvstat i v situaci, kdy určitý podíl vlastní více osob (spoluvlastníků) a ty chtějí spoluvlastnictví (například pro vzájemné neshody) zrušit, aby každý spoluvlastník napříště vlastnil samostatný (avšak velikostně nižší) podíl ve společnosti. Obdobnou potřebu mohou mít i dědicové v rámci řízení o pozůstalosti, pokud zůstavitel vztahy dědiců k podílu pro případ své smrti blíže nevymezí. Nabízí se přitom otázka, zda ve všech

těchto případech rozdělení podílu je k rozdělení podílu třeba souhlas valné hromady společnosti podle § 43 odst. 3 ZOK. Odpověď na tuto otázku nabízíme na následujících řádcích.

2 Rozdělení podílu v souvislosti s převodem a přechodem

Zákon o obchodních korporacích upravuje v § 43 ZOK rozdělení podílu, a to výhradně v souvislosti s jeho převodem a přechodem. Společenská smlouva společnosti může nicméně připustit dělení podílu i bez vazby na jeho následný převod či přechod. Podle § 43 odst. 2 ZOK konkrétně (mimo jiné) platí, že podíl společníka společnosti s ručením omezeným lze rozdělit pouze v souvislosti s jeho převodem nebo přechodem, ledaže společenská smlouva určí jinak. Podle § 43 odst. 3 ZOK pak platí, že k rozdělení je nutný souhlas nejvyššího orgánu obchodní korporace.

V tomto ohledu je předně sporné, na které případy rozdělení podílu v souvislosti s převodem, resp. zejména přechodem podílu úprava § 43 ZOK dopadá.

Pokud jde o přechod podílu, Pokorná ve vztahu k § 43 ZOK mimo jiné uvedla, že „*souhlasu valné hromady s rozdělením je patrně třeba i tehdy, pokud více dědiců po zůstaviteli – společníkovi navrhne určité rozdělení podílu zůstavitele – souhlas je zde udělován nikoli s účastí dědiců, ale s navrhaným způsobem rozdělení.*“¹ Dovozuje tedy, že úprava § 43 ZOK dopadá i na případy rozdělení podílu mezi dědice na základě dohody dědiců v rámci rozdělení pozůstalosti.

Opačný názor vyjádřil Dědič ještě ve vztahu k úpravě v obchodním zákoníku.² Ustanovení § 117 odst. 1 ObchZ stanovilo, že rozdělení obchodního podílu je možné jen při jeho převodu nebo přechodu na dědice nebo právního nástupce společníka a že k rozdělení podílu je třeba souhlasu valné hromady.

Dědič k tomuto uvedl, že „*pokud jde o rozdělení obchodního podílu při jeho přechodu, bylo by podle našeho názoru nutné nejdříve rozhodnout o rozdělení obchodního podílu a teprve pak by mohla následovat právní skutečnost způsobující jeho přechod.*

¹ POKORNÁ, J. In: LASÁK, J., DĚDIČ, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, 2628 s., s. 290. ISBN 978-80-7598-881-2.

² Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013.

Pokud však nejdříve obchodní podíl přejde, může dojít již jen k rozdělení obchodního podílu při jeho převodu. Pokud by mělo dojít k rozdělení obchodního podílu v důsledku smrti společníka, musela by podle našeho názoru ještě za života společníka dát valná hromada souhlas k jeho rozdělení a posléze by došlo k jeho rozdělení při úmrtí společníka, kdyby se o účast ve společnosti přiblížilo více dědiců. Pokud by však společník zemřel a valná hromada by rozhodovala o rozdělení obchodního podílu až po jeho smrti, zdědili by dědicové tento obchodní podíl jako společný ke dni smrti zůstavitele a valná hromada by dávala souhlas k rozdělení obchodního podílu při jeho převodu mezi dědici.“³

S ohledem na prakticky shodnou právní úpravu v obchodním zákoníku se stávající úpravou v zákoně o obchodních korporacích se domníváme, že výše vyslovený názor je možné vztáhnout i k úpravě v § 43 ZOK. Nedomníváme se, že nepatrná změna formulace pravidla spočívající v nahrazení textu „při převodu nebo přechodu“ textem „v souvislosti s převodem nebo přechodem“, měla za cíl rozšířit dopad § 43 ZOK i na další případy, tj. mimo jiné na situace, kdy se dědicové v rámci rozdělení pozůstalosti dohodnou na rozdělení podílu. Z důvodové zprávy k zákonu o obchodních korporacích takový záměr nevyplývá; důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích ostatně tuto změnu nijak neodůvodňuje.

Soudíme, že úprava § 43 ZOK míří, stejně jako dřívější úprava v § 117 ObchZ, pouze na případy, kdy má dojít k rozdělení podílu před jeho převodem nebo před jeho přechodem. Jinými slovy **dopadají pouze na případy, kdy má k rozdělení podílu dojít z vůle společníka**. Na jiné případy podle našeho názoru tato úprava dopadat nemůže. Lze si představit například situaci, kdy společník za svého života rozhodne o rozdělení svého podílu pro případ své smrti na tolik podílů, kolik bude mít dědiců a nechá si uveřejněné schválit valnou hromadou. Obdobně si lze představit, že v rámci přeměny společníka (např. rozštěpení) – právnické osoby – dojde v souvislosti s uskutečněním rozdělení rozštěpením, kdy zanikající společnost je vlastníkem podílu, k rozdělení podílu na základě projektu rozštěpení a následně k přechodu jeho samostatných částí (podílů) na jednotlivé právní nástupce. I k takovému rozdělení podílu by byl nutný souhlas valné hromady podle § 43 odst. 3 ZOK, jinak by se právní nástupci stali spoluvlastníky podílu.

³ DĚDIČ, J. In: DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář. Díl II.* § 93–§ 175. Praha: Polygon, 2002, s. 851–1743, s. 1050. ISBN 80-7273-071-1.

Na druhou stranu, pokud před přechodem podílu, resp. před smrtí zůstavitele nedojde k rozdělení podílu (např. s odloženou účinností ke dni smrti zůstavitele), nemůže se ustanovení § 43 ZOK použít. Ačkoliv se dědictví nabývá zpětně ke dni vzniku dědického práva (srov. § 185 ZŘS), tj. ke dni smrti zůstavitele (srov. § 1479 ObčZ), již od okamžiku smrti zůstavitele vzniká společenství jmění všech dědiců (srov. § 1236 ObčZ)⁴ a „až do vypořádání dědiců pravomocným usnesením soudu jsou dědici považováni za vlastníky celého majetku patřícího do dědictví (všech věcí a majetkových práv zůstavitele) a ze z právních úkonů, týkajících se věcí nebo majetkových práv patřících do dědictví, jsou oprávněni a povinni vůči jiným osobám společně a nerozdílně, přičemž jejich dědický podíl vyjadřuje míru, jakou se navzájem podílejí na těchto právech a povinnostech.“⁵ Tedy okamžikem smrti zůstavitele přechází bez dalšího (dočasně) vlastnické právo k podílu na všechny dědice a ustanovení § 43 ZOK nelze použít. Tento závěr podporuje i (speciální) úprava rozdělení spoluvlastnictví a rozdělení pozůstalosti v občanském zákoníku (viz dále).

Z uvedených důvodů se domníváme, že regulaci § 43 ZOK podléhají pouze ta rozdělení podílu v souvislosti s převodem a přechodem podílu, ke kterým má dojít z vůle společníka. K takovému rozdělení podílu je pak v souladu s § 43 odst. 3 ZOK třeba souhlas valné hromady společnosti.

Za sporné přitom považujeme, zda právní úprava § 43 odst. 3 ZOK požadující souhlas valné hromady je kogentní, či dispozitivní. Zejména zda

⁴ Srov. například vyjádření Drápala: „Právní režim platný v období mezi dnem smrti (prohlášením za mrtvého) zůstavitele a dnem právní moci rozhodnutí soudu o dědictví (popř. jiného skončení řízení o pozůstalosti nebo nařízení likvidace pozůstalosti) se označuje jako „správa pozůstalosti“. Zanechal-li zůstavitel více dědiců, vzniká mezi nimi – pro dobu od smrti zůstavitele (prohlášením zůstavitele za mrtvého) do právní moci rozhodnutí soudu o dědictví (popř. jiného skončení řízení o pozůstalosti nebo nařízení likvidace pozůstalosti) – též tzv. společenství jmění (srov. § 1236 a komentář k tomuto ustanovení). Všichni dědici se proto pokládají (jde o nevyvratitelnou právní domněnku) za vlastníky celých věcí patřících do pozůstalosti a k nakládání s věcmi z pozůstalosti je třeba jednomyslného souhlasu všech dědiců. Správa pozůstalosti ovšem není dotčena institutem společenství jmění dědiců; práva a povinnosti dědiců ze společenství jejich jmění proto nelze vykonávat, brání-li tomu opatření prováděná při správě pozůstalosti. Oprávnění spravovat majetek (a dluhy) patřící do pozůstalosti a vykonávat z toho vyplývající práva a povinnosti tedy přísluší tomu, kdo spravuje pozůstalost, a dědici mohou vykonávat oprávnění spojená s tzv. společenstvím jmění, jen jestliže to umožňuje potřeba správy pozůstalosti.“ (DRÁPAL, L. In: FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo* § 1475–1720). Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, 648 s., komentář k § 1679, m. č. 3. ISBN 978-80-7400-570-1).

⁵ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1325/2019, ve kterém Nejvyšší soud rovněž odkazuje na několik dřívějších rozhodnutí, která dochází k témuž závěru.

si společníci mohou ve společenské smlouvě dohodnout, že k rozdělení podílu v souvislosti s převodem nebo přechodem se souhlas valné hromady nevyžaduje, případně že souhlas uděluje jiný orgán společnosti.

Havel v tomto ohledu pouze stručně uvedl, že „rozdělení z pravidla vždy vede ke změně společníků, tedy dochází k podstatné změně rozložení obchodní korporace, a proto zákon předpokládá povinný souhlas nejvyššího orgánu (§ 44 odst. 1).“⁶ Z uvedeného lze dovozovat, že Havel se zřejmě domnívá, že úprava § 43 odst. 3 ZOK je zásadně kogentní, resp. že souhlas valné hromady je vždy povinný, a to s ohledem na ochranu společníků (zabránění změně poměrů ve společnosti).

Pokorná se k otázce kogentnosti § 43 odst. 3 ZOK vyjádřila komplexněji, když uvedla, že „podle textového vyjádření a systematického zařazení (samostatný odstavce, u něhož zákon nemá výslovný odkaz na možnou odchýlnou úpravu ve společenské smlouvě jako v odst. 2) by se dalo usuzovat, že požadavek souhlasu valné hromady je nezbytný a společenská smlouva jej nemůže vyloučit, popř. svěřit do působnosti jinému orgánu společnosti nebo společníkům. Souhlas valné hromady zde plní informační i ochrannou funkci ve vztahu ke společníkům a reprezentuje zájmy společnosti. Brání takovému rozdělování podílů, které by nepříznivě změnilo vnitřní vztahy, v nichž společnost funguje. Požadavek souhlasu valné hromady s rozdělením bude plnit tuto funkci jen tehdy, bude-li v konkrétních případech zahrnovat i zůsob, jakým má být podíl rozdělen (kvantifikace jednotlivých částí vzniklých rozdělením, účel rozdělení). Budeme-li však vycházet z funkce, kterou souhlas valné hromady plní, lze uvažovat též o tom, že v situacích, kdy se rozdělení podílu nedotýká vnitřních poměrů ve společnosti (např. společenská smlouva připouští mnohost podílů téhož druhu a společník si svůj podíl rozdělí např. z důvodu dělení majetku mezi budoucí dědice v závěti), může společenská smlouva obsahovat např. ustanovení o tom, že souhlasu v tomto případě není třeba. Obsahuje-li společenská smlouva pouze svolení, aby společník v těchto situacích svůj podíl vlastním právním jednáním rozdělit, můžeme takové jednání chápat i tak, že je v něm souhlas valné hromady implicitně zahrnut. Společník by však měl rozdělení notifikovat ostatním společníkům a jednatelům společnosti, kteří budou vybotovovat nové znění společenské smlouvy.“⁷ Pokorná tak úpravu § 43 odst. 3 ZOK nepovažuje za kogentní,

⁶ HAVEL, B. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020, 1316 s., komentář k § 43, marg. č. 3. ISBN 978-80-7400-799-6.

⁷ POKORNÁ, J. In: LASÁK, DĚDIČ, POKORNÁ, ČÁP a kol., 2021, op. cit., s. 289 a 290.

nicméně dispozitivita pravidla (pokud jde o požadavek na souhlas valné hromady) je optikou Pokorné poměrně omezená, a to s ohledem na ochrannou funkci souhlasu valné hromady.

Při posouzení, zda úprava § 43 odst. 3 ZOK je kogentní, či dispozitivní, je třeba zvažovat, zda případné odchylné ujednání od § 43 odst. 3 ZOK jde proti smyslu a účelu dané normy, resp. narušuje dobré mravy, veřejný pořádek, právo týkající se postavení osob, případně jiné v § 1 odst. 2 ObčZ výslovně nezdůrazněné hodnoty.⁸ Je tedy třeba zejména zkoumat, jaký je smysl požadavku na souhlas valné hromady s rozdělením podílu.

Ačkoliv z vyjádření Havla a Pokorné vyplývá, že souhlas valné hromady má ochrannou funkci, když argumentují případnými negativními dopady rozdělení podílu na vnitřní vztahy ve společnosti, resp. na změnu poměrů ve společnosti, my se domníváme, že souhlas valné hromady s rozdělením podílu zásadně takový ochranný význam nemá. Předně samotné rozdělení podílu zpravidla změnu v rozložení sil ve společnosti nezpůsobí, pouze se rozmnoží počet podílů ve společnosti (přičemž výše rozdělovaného podílu se příslušným způsobem sníží).⁹ Navíc společníci společnosti hlasující na valné hromadě nemusí mít možnost rozdělení podílu zabránit. Pokud společenská smlouva neurčí jinak, postačí k rozdělení podílu souhlas prosté většiny přítomných společníků¹⁰ a řada společníků může být tedy přehlasována. Nelze přitom vyloučit, že souhlas s rozdělením podílu na valné hromadě prosadí společník, jehož podíl má být rozdělen (pokud je výše jeho účasti – podílu – ve společnosti dostatečně velká). Pokud by souhlas valné hromady měl chránit společníky před nepříznivými změnami ve společnosti, bylo by třeba trvat na souhlasu každého dotčeného společníka.

⁸ Srov. např. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 6. 2020, sp. zn. 31 ICdo 36/2020.

⁹ Jinak by tomu bylo v případě, když by v důsledku rozdělení podílu, a tedy rozmnožení podílu, došlo i ke zvětšení vlivu některého společníka ve společnosti – např. k rozmnožení hlasovacího práva. V takovém případě by došlo ke změně v rozložení sil ve společnosti.

¹⁰ I Pokorná ostatně uvádí, že k rozhodnutí valné hromady o rozdělení podílu postačí souhlas prosté většiny společníků společnosti. Pokorná konkrétně uvádí, že „*přikláníme se proto k závěru, že ani zde není pro přijetí souhlasu s rozdělením podílu nutná kvalifikovaná většina hlasů podle § 172 a osvědčení rozhodnutí valné hromady notářským zápisem.*“ (POKORNÁ, J. In: LASÁK, DĚDIČ, POKORNÁ, ČÁP a kol., 2021, op. cit., s. 290).

Jelikož však v důsledku rozdělení podílu dochází ke změně počtu a výše podílů ve společnosti (a tedy i výše vkladů připadající na podíly), což jsou skutečnosti, jež jsou obsahem společenské smlouvy [srov. § 146 odst. 1 písm. d) a e) ZOK], soudíme, že požadavkem na souhlas valné hromady společnosti mělo být ostatním společníkům umožněno se k navýšení počtu podílů vyjádřit a o příslušné změně je informovat; nikoliv je však chránit.

S ohledem na uvedené se kloníme proto k závěru, že úprava § 43 odst. 3 ZOK je dispozitivní, resp. se nedomníváme, že (jakékoli) odchýlení se od § 43 odst. 3 ZOK je v rozporu se smyslem a účelem dané normy. Soudíme, že společníci si mohou ve společenské smlouvě dohodnout, že souhlas valné hromady s rozdělením podílu podle § 43 odst. 3 ZOK není třeba.¹¹ A stejně tak si dovedeme představit, že společenská smlouva přenesla rozhodování o udělení souhlasu s rozdělením podílu na jiný orgán společnosti. Ani jedno z těchto ujednání není podle našeho názoru v rozporu se smyslem a účelem dané normy. Společníci příslušným ujednáním ve společenské smlouvě berou pouze předem na vědomí, resp. předem souhlasí s tím, že k rozdělení podílu v konkrétním případě dojde bez jejich (dalšího konkrétního) souhlasu, resp. že souhlas s rozdělením udělí namísto valné hromady jiný orgán společnosti. Když si ostatně společníci mohou ve společenské smlouvě sjednat, že podíl lze převést na třetí osobu bez souhlasu valné hromady či jiného orgánu společnosti (srov. § 208 odst. 1 ZOK), tj. valná hromada (společníci) nemusí souhlasit s tím, že se ve společnosti objeví nový společník, tím spíše by měli mít možnost si dohodnout, že ani k rozdělení podílu není třeba souhlasu valné hromady. Samotné rozdělení podílu nemá totiž standardně vliv na rozložení sil ve společnosti ani na společnickou strukturu společnosti, tj. představuje (zpravidla) menší zásah do společnosti, resp. je méně rizikový pro ostatní společníky než převod podílu na třetí osobu.

3 Rozdělení podílu v rámci zrušení spoluvlastnictví

Zákon o obchodních korporacích v § 32 odst. 3 ZOK výslovně připouští, že podíl v obchodní korporaci, tj. i ve společnosti s ručením omezeným, může

¹¹ Pokud by však rozdělením podílu mělo být zasaženo do práv některých nebo všech společníků společnosti (např. proto, že v důsledku rozdělení podílu dojde k rozmnožení hlasovacích práv), bylo by podle našeho názoru k rozdělení takového podílu třeba souhlasu dotčených společníků.

být ve spoluvlastnictví, přičemž všichni spoluvlastníci podílu jsou v takovém případě společným společníkem. Zákon o obchodních korporacích na druhou stranu neobsahuje výslovnou úpravu rozdělení podílu ve spoluvlastnictví. Jak již bylo uvedeno výše, ustanovení § 43 ZOK výslovně dopadá pouze na případy rozdělení podílu v souvislosti s převodem a přechodem podílu. Vystává tak otázka, zda souhlas valné hromady podle § 43 odst. 3 ZOK je třeba i v případě, kdy má dojít ke zrušení spoluvlastnictví, a tedy k rozdělení podílu, který je ve spoluvlastnictví více osob. Jinými slovy, zda valná hromada společnosti má, resp. musí udělovat souhlas se zrušením spoluvlastnictví podílu, nebo zda je úprava § 43 ZOK vyloučena speciální úpravou zrušení spoluvlastnictví v občanském zákoníku.

V souladu s úpravou v občanském zákoníku předně podle § 1140 odst. 1 ObčZ platí, že nikdo nemůže být nucen setrvat ve spoluvlastnictví a z § 1140 odst. 2 ObčZ se podává, že každý ze spoluvlastníků může kdykoli žádat o své oddělení ze spoluvlastnictví, lze-li předmět spoluvlastnictví rozdělit, nebo o zrušení spoluvlastnictví. Nesmí tak ale žádat v nevhodnou dobu nebo jen k újmě některého ze spoluvlastníků. Ustanovení § 1141 a násl. ObčZ pak upravují jednotlivé způsoby zrušení spoluvlastnictví, přičemž zákon preferuje dohodu všech spoluvlastníků (srov. § 1141 ObčZ) a až pokud nedojde k dohodě, rozhodne o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví soud na návrh některého spoluvlastníka (srov. § 1143 ObčZ).

V případě, že o vypořádání spoluvlastnictví rozhoduje soud, je vázán závazným pořadím způsobů zrušení a vypořádání spoluvlastnictví, jak jsou upraveny v § 1144 a násl. ObčZ. Tuto skutečnost potvrzuje rozhodovací praxe Nejvyššího soudu. V rozsudku ze dne 22. 9. 2015, sp. zn. 22 Cdo 1618/2015 Nejvyšší soud uvedl, že „*názor, že § 142 odst. 1 obč. zák. stanoví nejen možné způsoby zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví, ale i závazné pořadí, v němž mohou být tyto jednotlivé způsoby vypořádání použity, odpovídá konstantní soudní praxi (viz např. stanovisko býv. Nejvyššího soudu ČSR, sp. zn. Cpj 37/88, publikované jako Rc 1/1989 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, viz též R 37/1982 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) a také vyplývá jasně ze znění zákona (nyní § 1144 a násl. o. z.). I při rozhodování o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. tak soud nejprve zkoumá, zda je rozdělení společné věci možné (§ 1144 a násl. o. z.); není-li rozdělení dobře možné, přikáže*

ji za přiměřenou náhradu jednomu nebo více spoluvlastníkům. Nechce-li však věc žádný ze spoluvlastníků, nařídí soud prodej společné věci ve veřejné dražbě (§ 1147 o. z.); takto postupuje i v případě, že ten spoluvlastník, který má o věc zájem, nemá finanční prostředky k zaplacení vypořádacího podílu (rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. dubna 2014, sp. zn. 11 Co 698/2014, publikovaný pod č. 4/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).“

Z úpravy vypořádání spoluvlastnictví v občanském zákoníku tak ve vztahu k rozdělení podílu ve společnosti s ručením omezeným vyplývá několik důležitých dílčích závěrů.

Předně žádný ze spoluvlastníků podílu nemůže být nucen setrvat ve spoluvlastnictví a každý spoluvlastník je tak oprávněn požadovat oddělení ze spoluvlastnictví, resp. zrušení spoluvlastnictví. Zrušení spoluvlastnictví je tedy jediným způsobem ukončení spoluvlastnictví (pomineme-li převod spoluvlastnického podílu).

Jediné omezení při oddělení ze spoluvlastnictví (zrušení spoluvlastnictví) spočívá v tom, že spoluvlastník nesmí o oddělení (zrušení) žádat v nevhodnou dobu nebo k újmě některého ze spoluvlastníků. Žádné jiné omezení, a to ani korporační, z úpravy rozdělení spoluvlastnictví nevyplývá, tj. nevyžaduje se souhlas třetí osoby, tj. ani společnosti, resp. jejího orgánu (valné hromady).

A konečně v případě, že o zrušení spoluvlastnictví rozhoduje soud a určitou věc lze rozdělit, což je i případ podílu ve společnosti s ručením omezeným, musí soud primárně rozhodnout o zrušení spoluvlastnictví právě rozdělením. Rozdělení podílu je tak preferovaný způsob zrušení spoluvlastnictví.

S ohledem na uvedené, na skutečnost, že úprava § 43 ZOK dopadá výslovně pouze na rozdělení podílu v souvislosti s převodem a přechodem podílu, a nikoli na případ rozdělení podílu při rozdělení spoluvlastnictví, a na skutečnost, že úprava § 43 odst. 3 ZOK je podle našeho názoru dispozitivní (viz výše), se domníváme, že **úprava § 43 ZOK se na rozdělení podílu ve spoluvlastnictví nepoužije, resp. že úprava zrušení spoluvlastnictví je ve vztahu k § 43 ZOK speciální. Soudíme tedy, že souhlas valné hromady podle § 43 odst. 3 ZOK není v případě rozdělení podílu mezi spoluvlastníky při zrušení spoluvlastnictví podílu třeba (i když**

se od § 43 odst. 3 ZOK neodchýlí společenská smlouva společnosti), a to bez ohledu na to, zda bude k rozdělení spoluvlastnictví podílu docházet na základě dohody spoluvlastníků, či rozhodnutí soudu. V opačném případě by valná hromada společnosti mohla (při neudělení souhlasu s rozdělením podílu) zabránit vypořádání spoluvlastnictví, což nelze považovat za žádoucí, a to zejména s ohledem na skutečnost, že žádný spoluvlastník nemůže být nucen setrvat ve spoluvlastnictví.

Závěr, že § 43 ZOK se v případě zrušení spoluvlastnictví podílu nepoužije, potvrzuje i usnesení Nejvyššího soudu dne 27. 11. 2017, sp. zn. 29 Cdo 1763/2016, ve kterém Nejvyšší soud ve vztahu k předchozí úpravě v obchodním zákoníku dovodil, že na zrušení spoluvlastnictví podílu, tj. včetně rozdělení podílu, se použije obecná úprava zrušení spoluvlastnictví, a nikoli úprava rozdělení podílu podle § 117 ObchZ. Nejvyšší soud v usnesení ze dne 27. 11. 2017, sp. zn. 29 Cdo 1763/2016, konkrétně uvedl, že *„chce-li některý ze ‚spolumajitelů‘ obchodního podílu ukončit svoji ‚spoluúčast‘ ve společnosti, tedy – jinými slovy – nechce-li již nadále být ‚spolumajitelem‘ obchodního podílu, může se s ostatními ‚spolumajiteli‘ dohodnout na zrušení ‚spolumajitelství‘, popř. – nedojde-li k dohodě – může k jeho návrhu rozhodnout o zrušení ‚spolumajitelství‘ soud (§ 114 odst. 3 in fine obch. zák., § 141 a 142 obč. zák.).“*

S ohledem na skutečnost, že stávající úprava v zákoně o obchodních korporacích a občanském zákoníku je prakticky shodná, jsme přesvědčeni, že tyto závěry se prosadí i nadále, a to navzdory tomu, že zákon o obchodních korporacích v případě spoluvlastnictví podílu (srov. § 32 odst. 3 ZOK) na obecnou úpravu spoluvlastnictví v občanském zákoníku na rozdíl od obchodního zákoníku (srov. § 114 odst. 3 ObchZ) výslovně neodkazuje. Takový odkaz by byl vzhledem k obecně platné subsidiaritě občanského zákoníku ve vztahu k úpravě v zákoně o obchodních korporacích nadbytečný.¹²

¹² Skutečnost, že se úprava v občanském zákoníku, s výjimkou úpravy spolků (srov. § 3 ZOK), použije na vztahy podle zákona o obchodních korporacích subsidiárně, uvádí například Lasák (LASÁK, J. In: LASÁK, DĚDÍČ, POKORNÁ, ČÁP a kol., 2021, op. cit., s. 29) či Havel (HAVEL, B. In: ŠTENGLOVÁ, HAVEL, CILEČEK, KUHN, ŠUK, 2020, op. cit., komentář k § 3, m. č. 1). Ve vztahu ke spoluvlastnictví podílu to dovozuje i Pokorná, která uvádí, že *„na postavení spoluvlastníků podílu se bude aplikovat obecná úprava spoluvlastnictví obsažená v občanském zákoníku (§ 1115 až 1157 obč. zák.).“* (POKORNÁ, J. In: LASÁK, DĚDÍČ, POKORNÁ, ČÁP a kol., 2021, op. cit., s. 166). Pokorná tedy odkazuje i na úpravu zrušení a vypořádání spoluvlastnictví.

Důvodem výslovného odkazu obchodního zákoníku na obecnou úpravu spoluvlastnictví byl mimo jiné ten, že z právní úpravy před rekodifikací soukromého práva se podávalo, že obchodní podíl není věcí a neexistuje k němu vlastnické právo,¹³ a proto bylo v zájmu právní jistoty výslovně stanoveno, že se na vztahy mezi spoluvlastníky obchodního podílu mají přiměřeně použít ustanovení občanského zákoníku o spoluvlastnictví.

4 Rozdělení podílu v rámci rozdělení pozůstalosti

Konečně zákon o obchodních korporacích v § 42 ZOK připouští, neurčí-li společenská smlouva jinak, přechod podílu na dědice. Mohou přitom nastat situace, kdy společník zemře, aniž by o podílu učinil pořízení pro případ smrti, a současně bude mít více dědiců, kteří však nebudou mít zájem stát se spoluvlastníky podílu, nýbrž budou chtít být vlastníky samostatných podílů o menší velikosti (výši), a budou usilovat o rozdělení podílu ještě v rámci řízení o rozdělení pozůstalosti.

Pokud je použití § 43 ZOK vyloučeno speciální úpravou rozdělení spoluvlastnictví v občanském zákoníku, a tedy soud může v rámci zrušení spoluvlastnictví rozhodnout o rozdělení podílu ve společnosti s ručením omezeným, který je ve spoluvlastnictví, a to bez souhlasu valné hromady společnosti (viz výše), je třeba zvažovat, zda použití § 43 ZOK není vyloučeno i speciální úpravou rozdělení pozůstalosti, tj., zda nemá stejnou možnost (jako soud rozhodující o zrušení spoluvlastnictví) i soud, resp. notář jako soudní komisař v rámci řízení o pozůstalosti.

Podle § 1695 odst. 1 ObčZ platí, že nepořídil-li zůstavitel pro případ smrti, mohou se dědici před soudem dohodnout o rozdělení pozůstalosti jakkoli. Ustanovení § 1695 odst. 2 ObčZ pak stanoví, že nepořídil-li zůstavitel o některé části pozůstalosti nebo nepřikázal-li, jak má být pozůstalost nebo její část rozdělena, nebo není-li rozdělení pozůstalosti podle zůstavitelovy vůle vůbec možné, použije se ustanovení odstavce 1 obdobně.

¹³ Viz výše citované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2017, sp.zn. 29 Cdo 1763/2016, v němž se uvádí: „*Oproti právní úpravě účinné od 1. ledna 2014 nebyl považován za věc v právním smyslu, ale za majetkovou hodnotu, se kterou lze, jako s takovou, disponovat uno actu, tj. činit ji předmětem právních úkonů jako celek, nikoli jen obledně jejích složek, tj. jednotlivých práv a povinností (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. srpna 2007, sp. zn. 29 Odo 1216/2005, uveřejněného pod číslem 50/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní).*“

Kromě toho podle § 1696 odst. 1 ObčZ platí, že soud dohodu dědiců o rozdělení schválí, neodporuje-li vůli zůstavitele a v jejich mezích ani zájmům osoby pod zvláštní ochranou. Neschválí-li soud dohodu, potvrdí dědicům nabytí dědictví podle výše jejich dědických podílů. Ustanovení § 1696 odst. 2 ObčZ pak stanoví, že k platnosti dohody o rozdělení pozůstalosti se vyžaduje, aby v důsledku jejího uzavření byla rozdělena celá známá pozůstalost. Dohodou lze zřídit i věcné břemeno nebo zástavní či jiné věcné právo, i když o něm zůstavitel nepořídil.

Občanský zákoník tedy připouští, aby se dědicové (za podmínek § 1695 ObčZ) dohodli na způsobu rozdělení pozůstalosti, přičemž soud je takovou dohodu povinen schválit, pokud neodporuje vůli zůstavitele a je v jejich mezích a neodporuje zájmům osoby pod zvláštní ochranou, tj. osoby, která není plně svéprávná, nebo která je neznámá či nepřítomná, nebo právnické osoby veřejně prospěšné či zřízené ve veřejném zájmu (srov. § 1685 odst. 2 písm. a) ObčZ).

Z úpravy v občanském zákoníku tedy vyplývají dva důležité dílčí závěry. Předně dědicové nejsou ve způsobu rozdělení pozůstalosti zásadně nijak omezováni (srov. textaci „*mohou se dohodnout o rozdělení pozůstalosti jakkoli*“), tedy nejsou omezováni žádnými korporačními omezeními, ani omezeními vyplývajícími ze zákona o obchodních korporacích.

Kromě toho schválení dohody soudem není podmíněno souhlasem třetí osoby, tj. v případě podílu ve společnosti s ručením omezeným souhlasem valné hromady společnosti.

S ohledem na skutečnost, že ObčZ nezakazuje, aby v rámci rozdělení pozůstalosti došlo k rozdělení věci (podílu), která je její součástí, na více samostatných věcí, soudíme, že i taková dohoda je přípustná.¹⁴ Ostatně pokud se mohou spoluvlastníci dohodnout na zrušení spoluvlastnictví postupem

¹⁴ Drápal připouští, že v rámci rozdělení pozůstalosti mezi dědice může dojít k přikázání věci do výlučného vlastnictví dědice i do spoluvlastnictví dědiců. Drápal konkrétně uvádí, že „*pozůstalost je rozdělována mezi jednotlivé dědice tehdy, jsou-li jim z majetku zůstavitele jednotlivé věci (hmotné či nehmotné, movité či nemovité) přikazovány do jejich „výlučného vlastnictví“ nebo dvěma či více dědicům do jejich „spoluvlastnictví“; při rozdělení pozůstalosti rovněž lze k tíži některé věci zřídit věcné břemeno, zástavní právo nebo jiné věcné právo k cizím věcem, z něhož by byla oprávněna jiná věc z pozůstalosti nebo osobně některý dědic.*“ (DRÁPAL, L. In: FIALA, DRÁPAL a kol., 2015, op. cit., komentář k § 1700, m. č. 3).

podle § 1141 ObčZ, měli by mít stejnou možnost i v rámci řízení o pozůstalosti. Je podle našeho názoru nelogické, aby se v rámci dohody o rozdělení pozůstalosti nemohli dědicové dohodnout na rozdělení věci, jež je součástí pozůstalosti, a byli nuceni „čekat“ na skončení řízení o pozůstalosti a následně vypořádávat spoluvlastnictví k příslušné věci.

Tento závěr potvrzuje i úprava společenství jmění podle § 1236 a násl. ObčZ. Podle § 1237 ObčZ platí, že práva a povinnosti vlastníků spojených ve společenství se řídí ustanoveními, podle kterých bylo společenství zřízeno (tj. v případě dědictví podle § 1677 a násl. ObčZ), přičemž ustanovení § 1238 a 1239 ObčZ se použijí, není-li stanoveno jinak.

Podle § 1238 odst. 2 ObčZ pak platí, že není-li ujednáno něco jiného, nelze se domáhat rozdělení společné věci, pokud společenství trvá, ani nakládat s podílem na společné věci. A dále podle § 1239 ObčZ platí, že vlastnické právo ke společné věci zaniká jejím zcizením, nebo zánikem společenství; pro vypořádání se použijí ustanovení o spoluvlastnictví.

Jak již bylo uvedeno výše, ačkoli úprava dědictví připouští rozdělení pozůstalosti, sama neupravuje výslovně rozdělení věci v rámci pozůstalosti. Lze proto dovozovat, že i v případě rozdělení pozůstalosti se podpůrně použije § 1239 ObčZ a společné věci, které jsou předmětem pozůstalosti, lze vypořádat podle pravidel o vypořádání spoluvlastnictví, tj. podle § 1140 a násl. ObčZ, tedy i rozdělit.¹⁵

Jelikož navíc § 1695 ObčZ nepodmiňuje schválení dohody o rozdělení pozůstalosti splněním jakýchkoli korporačních omezení, soudíme, že k rozdělení pozůstalosti, v jejímž rámci dojde k rozdělení podílu ve společnosti s ručením omezeným na více samostatných (menších) podílů, není třeba souhlasu valné hromady společnosti.

¹⁵ Králík v tomto ohledu uvedl, že „Jestliže dojde k zániku společenství, je s tím ve smyslu § 1239 spojen zánik vlastnického práva ke společné věci. Zánikem vlastnického práva ke věci však společenství jmění bez dalšího nezaniká (shodně Beck § 1239 2). Tím ovšem není míněno, že by zúčastněné osoby již nadále nebyly vlastníky dané věci, ale je tím vyjádřen zánik „společného“ vlastnického práva ke věci. V takovém případě nastupuje potřeba vypořádání takové věci; to se provede podle ustanovení o spoluvlastnictví. Zde se v plném rozsahu uplatní postupy vyplývající z § 1140 a násl., ať již z hlediska formy vypořádání (dohoda, rozhodnutí soudu), tak z hlediska jednotlivých možných způsobů vypořádání. Přestože zákonná úprava hovoří toliko o vypořádání, čímž naznačuje postup podle § 1141 a násl., nelze zřejmě vyloučit ani postup spočívající v oddělení se ze „společné věci.“ (KRÁLÍK, M. In: SPÁČIL, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva* (§ 976–1474). Komentář 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021, 1666 s., komentář k § 1239, m. č. 7. ISBN 978-80-7400-803-0).

Stejně jako je úprava rozdělení spoluvlastnictví podle § 1140 a násl. ObčZ speciální ve vztahu k rozdělení podílu podle § 43 ZOK, soudíme, že i úprava rozdělení pozůstalosti podle § 1695 a 1696 ObčZ, včetně rozdělení společné věci v rámci společenství jmění podle § 1239 ObčZ ve spojení s § 1140 a násl. ObčZ, je úpravou speciální ve vztahu k § 43 ZOK a tuto (navíc dispoziitivní) úpravu vylučuje.

S ohledem na uvedené proto uzavíráme, že stejně jako může soud v rámci zrušení spoluvlastnictví rozhodnout o rozdělení podílu ve společnosti s ručním omezeným bez souhlasu valné hromady společnosti, má stejnou možnost v případě rozdělení společné věci i soud v rámci řízení o pozůstalosti. Jelikož navíc podle § 100 ZŘS platí, že úkony soudu prvního stupně v řízení o pozůstalosti provádí notář jako soudní komisař, ledaže zákon stanoví jinak,¹⁶ přičemž ve vztahu k rozdělení pozůstalosti zákon jinak nestanoví (srov. § 187 ZŘS),¹⁷ může dohodu o rozdělení podílu (který je ve společenství jmění) v rámci rozdělení pozůstalosti v řízení o pozůstalosti schválit i notář jako soudní komisař.

5 Závěr

Ačkoliv zákon o obchodních korporacích v § 43 odst. 3 ZOK standardně požaduje, aby s rozdělením podílu vyslovila souhlas valná hromada společnosti, nedomníváme se, že souhlas valné hromady podle § 43 odst. 3 ZOK je nezbytný ve všech případech, kdy dochází k rozdělení podílu.

¹⁶ Vláčil uvádí, že „notář v postavení soudem pověřeného komisaře vykonává všechny úkony, a to až na zákonem stanovené výjimky. Ty jsou provedeny výřetem (v odstavci druhém). Nejde však o výřet taxativní, neboť úkony provádí pozůstalostní soud nejen na základě jiných ustanovení ZŘS (srov. například § 98 odst. 2 a další), ale dokonce i na základě ustanovení jiných zákonů (srov. například § 12 odst. 3 OSŘ, podle něhož krajské soudy rozhodují jako nadřízené soudy o návrzích na delegaci věci apod.). Z toho lze dovozovat, že všechny činnosti, které nejsou zákonem výslovně svěřeny pozůstalostnímu soudu, může provést pouze soudem pověřený notář (proto se také uvádí, že soudní komisařát je v pozůstalostním řízení tzv. obligatorní), leda že z povahy věci plyne něco jiného.“ (VLÁČIL, D. In: SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HRŮMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář* 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020, 1156 s., komentář k § 100, m. č. 2. ISBN 978-80-7400-788-0).

¹⁷ Skutečnost, že dohodu o rozdělení pozůstalosti může schvalovat i notář jako soudní komisař, potvrzuje i Tlášková, která uvádí, že „Dohoda o rozdělení pozůstalosti se blíží vyřádkování dědictví, její podstatou je, že se předejde vzniku podílového spoluvlastnictví ke všemu, co v pozůstalosti je, dědicové se dohodnou a jednotlivé věci si mezi sebe rozdělí. Při dědění ze zákona (které dosud v řízeních o pozůstalosti převládá) se budou moci dohodnout jakkoli, dohodu soudní komisař schválí, nebo neschválí, pokud dohoda odporuje zájmu osoby pod zvláštní ochranou.“ (TLÁŠKOVÁ, Š. In: SVOBODA, TLÁŠKOVÁ, VLÁČIL, LEVÝ, HRŮMADA a kol., 2020, op. cit., komentář k § 185, m. č. 31).

Předně jsme názoru, že souhlas s rozdělením podílu v souvislosti s převodem nebo přechodem podílu je třeba pouze tehdy, když k rozdělení podílu v souvislosti s převodem nebo přechodem podílu dochází z vůle společníka. Navíc úprava § 43 odst. 3 ZOK je podle našeho přesvědčení dispozitivní a společníci si tedy mohou ve společenské smlouvě sjednat, že souhlas valné hromady s rozdělením podílu není (ani v případech, kdy zákon souhlas valné hromady požaduje) vůbec třeba, případně že souhlas s rozdělením podílu uděluje namísto valné hromady jiný orgán společnosti.

Konečně v případě, že dochází k rozdělení podílu v rámci vypořádání spoluvlastnictví podílu, či podíl je předmětem pozůstalosti a zůstavitel o podílu nepořídil pro případ smrti, mohou se spoluvlastníci, resp. dědicové dohodnout na rozdělení podílu, případně může o rozdělení podílu rozhodnout soud, resp. dohodu dědiců schválit soud nebo soudní komisař, a to bez souhlasu valné hromady společnosti. V těchto případech je aplikace úpravy § 43 odst. 3 ZOK vyloučena speciální úpravou vypořádání spoluvlastnictvím, resp. rozdělení pozůstalosti v občanském zákoníku.